

Zadanie sfinansowano ze środków pozyskanych przez Opolskie Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych
w ramach projektu „Kierunek NOWE FIO” finansowanego ze środków Narodowego Instytutu Wolności
– Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWE FIO na lata 2021-2030

SERCE SIOŁKOWIC

Nr 10

für Bruno!

Lipiec 2023 r.

Gazeta okolicznościowa Starych Siołkowic – Egzemplarz bezpłatny

Redakcja: Zespół pod kierunkiem Artura Wilperta

Kalendarium Starych Siołkowic

- 1223 r. – prawdopodobnie pierwsza wzmianka o Siołkowicach, nazwa wioski zapisana jako „SCACOUICI” w dokumencie biskupa wrocławskiego Wawrzyńca, w którym na prośbę księcia opolskiego Kazimierza, przekazuje dziesięcinę z 11 wiosek dla wsparcia kościoła Świętego Zbawiciela w Rybniku.
- 1322 r. – pierwsza potwierdzona wzmianka o Siołkowicach w dokumencie, którym jest list wyzwoleńczy Stanka Wolnego.
- 1387 r. – wzmianka o Siołkowicach w dokumencie księcia Władysława Opolskiego, w którym podano, że sprzedaje kapitulę wrocławskiej roczny czynsz w wysokości sześciu kop groszy praskich oraz wszelkie powinności z połowy Opola, a także wsi: Popelaw (Popielów), Sulkowicz (Siołkowice), Krosschicz (Chróścice), Gross Dobrau (Dobrzeń Wielki).
- Na przełomie wieków XIII i XIV doszło prawdopodobnie do lokowania Siołkowic na prawie niemieckim. Brak dokumentów potwierdzających, ale wiadomo, że Chróścice zostały lokowane w roku 1268 r, a Popielów między 1286 a 1304 rokiem. Z dużym prawdopodobieństwem mógł to być rok 1268.
- Przez Siołkowice przechodził także jeden z najważniejszych średniowiecznych szlaków kupieckich, prowadzący z terenów obecnej Ukrainy poprzez Śląsk, Niemcy aż do Hiszpanii. Via Regia lub Droga Wysoka w naszych stronach była znana jako szlak wołowy, ponieważ służyła do przepędzania wielotysięcznych stad „ruskich” wołów z odległego Podola na rynki zachodnioeuropejskie do Drezna, Norymbergii i Augsburga. Gospodarze z Siołkowic czerpali z tego tytułu zyski, ponieważ pobierali opłaty za umożliwienie wypasu pędzonemu bydłu na

swoich łąkach, za udzielanie noclegów i wyżywienie obsługi tego przedsięwzięcia.

- 1534 r. – na podstawie najstarszego urbarza wiadomo, że 24 kmieci (gburów) uprawiało 19 łąnów, a 4,5 łąna leżało odłogiem (trójpółówka). Do 1588 r. liczba kmieci (gburów) wzrosła do 39, a powierzchnia uprawianej ziemi do 46 łąnów. (1 łąn flamandzki odpowiadał powierzchni 16,8 hektara).
- Siołkowice należały do miejscowości, które jako jedne z pierwszych posiadały swoją wiejską szkołę parafialną. Data powstania szkoły nie jest znana, ale musiało to nastąpić pomiędzy 1532 r. a 1592 r.
- 1566 r. – w tym czasie nastąpił w wiosce rozwój rzemiosła, ponieważ wtedy w urbarzu oprócz karczmarza i młynarza wymienieni są przedstawiciele innych profesji: garncarz, tkacz, płóciennik, wozownik, kołodziej, bednarz i kowal gminny.
- 1618 r. – na krótko przed wybuchem wojny trzydziestoletniej w Siołkowicach mieszkało 77 rodzin. W 1645 r. pod koniec wojny 30-letniej ilość rodzin spadła do 72. W 1688 r. Siołkowice liczyły 76 rodzin.
- 1618–1648 – wojna trzydziestoletnia. W pobliżu Siołkowic nie było bezpośrednich działań wojennych, ale częste przemarsze wojsk, które jak wiemy, nie miały swojego zaprowiantowania i żywiły się poprzez bezwzględne grabieże miejscowości, przez które przechodziły lub jakiś czas stacjonowały. W 1626 i 1627 roku przemaszerowała wtedy armia Mansfelda, grabiąc i paląc wsie śląskie. W 1632 roku dwie armie przetoczyły się przez księstwo opolskie, znowu rabując i mordując miejscową ludność, która często miesiącami ukrywała się w lasach ze swoim dobytkiem. Do 1634 roku księstwo opolskie było okupowane przez wojska Szwedów i Sasów. Dopiero w 1634 roku przepędziły ich wojska Mansfelda należące do koalicji katolickiej, jednak ci nie byli lepsi od Szwedów. Jak opisuje ks. Nerlich, do Siołkowic wojska Wallensteina dotarły latem 1634 r. Na podstawie doniesień opolskiego burgrabiego Kaspra Wirsiga stwierdza, że 18 lipca najemnicy katolickiej armii cesarskiej doszczętnie spłądrowali nadodrzańskie wsie

klasztora czarnowąskiego oraz wsie królewskie Siołkowice i Popielów, zabierając ludności resztki inwentarza, plonów i żywności. Ludność dla ratowania życia znowu chroniła się całymi rodzinami w okolicznych lasach. Oprócz przemarszów wojsk, miejscowa ludność musiała się zmierzyć z klęskami naturalnymi powodzi, neuro-

dżaju, z epidemiami cholery, duru brzuszego, a nawet dżumy, zarazy określanej jako „czarna śmierć” albo klęska „moru”. Dlatego wojna ta skutkowała znacznym zubożeniem i dużym spadkiem liczebności mieszkańców górnośląskich wiosek i miast. Jak pisze ks. Nerlich, „niektórzy mieszkańcy bogatych nadodrzańskich wsi do tego stopnia zubożeli, że stali się żebrakami”. Wtedy też z powodu biedy, która spowodowała, że mieszkańcy poszczególnych wiosek nie mogli utrzymać swojego proboszcza, trzy nadodrzańskie wioski Chróścice, Siołkowice i Popielów połączyły się organizacyjnie w jedną parafię, której „stolicą” zostały Siołkowice.

- 1645 r. – księstwo opolskie, w tym Siołkowice, zostało oddane pod zastaw królowi Polski Władysławowi IV.
- 1725–1727 – okres oddania w dzierżawę dóbr zamkowych, który charakteryzował się dużym wzrostem obciążeń dla poddanych, w tym mieszkańców Siołkowic i Popielowa. Siołkowiczanie musieli wtedy pracować na nowo powstałym folwarku w okolicy Popielowa. Wzrosły również obciążenia finansowe, np. czynsz za świeżo wykarczowane poręby. Doszło do tego, że poddani zaprzestali płacenia, a w końcu zrezygnowali z uprawy wykarczowanych poręb, które porosły ponownie lasem. Sytuacja taka trwała do zajęcia Śląska przez Prusy.
- 1736–1737 – w tych latach sto lat po wojnie trzydziestoletniej wystąpiła kolejna klęska „moru”. W parafii siołkowskiej liczba zgonów była tak duża, że zmarłych nie mógł policzyć sam proboszcz H. Schenk.
- 1742 r. – według katastru pruskiego w Siołkowicach uprawiano 21 łąnów, czyli ponad 1300 morgów śląskich.
- 1755 r. – wielki pożar, spłonęło gburkie centrum wioski, szkoła, dom proboszczowski i częściowo kościół.
- 1741–1763 – wojny śląskie, po których prawie cały Śląsk został przejęty przez Prusy. Wkrótce w okolicach Siołkowic powstają kolonie fryderycjańskie, gdzie zamieszkali również mieszkańcy Siołkowic, którzy nie mieli szans na mieszkanie w rodzinnej miejscowości z powodu jej przeludnienia.
- 1773–1776 – budowa kanału Żydówka, mającego częściowo zabezpieczyć Siołkowice i pobliskie wioski przed powodziami.
- 1775 r. – powstaje druga szkoła na Klapaczu.
- 1806–1807 – wojna francusko-pruska, Francuzi zajęli również Śląsk i po zwycięstwie nałożyli na Prusy ogromne kontrybucje. W tym czasie żołnierze francuscy pozostali

na Śląsku i pilnowali spłaty kontrybucji. Przy okazji oczywiście dochodziło do rabunków i gwałtów.

- 1813 r. – Siołkowice drugi raz „goszczą” u siebie wojska francuskie, które wracają z Rosji. W tym czasie na plebani funkcjonował szpital polowy, w którym ranni żołnierze francuscy byli leczeni. Wioska musiała im zapewnić wyżywienie. Wielu z nich zmarło i zostało pochowanych na miejscowym cmentarzu. Oprócz zmarłych Francuzi zostawili po sobie choroby weneryczne, nazywane wtedy francuskimi chorobami.
- 1822 r. – doszczętnie spłonął drewniany kościół, który udało się uratować z poprzedniego pożaru. Wielkie pożary nawiedzały wioskę jeszcze w: 1836 r., spłonęło 21 zabudowań; 1858 r. – spłonęły 44 domy na Gburach; 1883 r. – pożar na Górze i Klapaczu.
- 1844–1852 r. – reces (komasacja), wtedy grunty przeznaczone do scalenia określono na 3092 morgi.
- 1845 r. – pierwsze urzędowe zapisy dotyczące zezwolenia na budowę wiatraka w Siołkowicach.
- 1848 r. – początek tzw. „Wiosny Ludów”. Były to rozruchy ludności w całej Europie spowodowane epidemiami chorób zakaźnych, klęskami nieurodzaju i głodem, których

główną przyczyną były wieloletnie anomalie pogodowe. W tym czasie na marginesie księgi zmarłych parafii siołkowskiej ówczesny jej proboszcz Karol Equart pisał: „przed kościołem parafialnym, na okalającym go cmentarzu piętrzyły się ciała ofiar zarazy, a mieszkańcy wsi wraz z proboszczem byli tak wycieńczeni, że fizycznie nie byli w stanie grzebać ciał, nie mówiąc o urządzeniu zmarłemu godziwego pochówku”. Klęski niepogody, zarazy chorób zakaźnych nękały rejencję opolską do lat 70. XIX w.

- 1854r. – dwukrotnie wiosną i latem Odra zalewa siołkowskie łąki. Latem tereny zalewowe odwiedził król pruski Fryderyk Wilhelm IV. Z powodu bliskości Odry wielkie powodzie nawiedzały bardzo często Siołkowice, w latach: 1713, 1736, 1737, 1813 i 1823, 1880, 1903, 1938, 1939, 1960, 1966, 1997.
- 1865 r. – do katastru wpisano około 6500 morgów. Właścicielami ziemi było wtedy 53 gburów, 33 zagrodników, 159 chałupników i 90 chałupników wygonowych, co daje razem 335 rodzin/domów.
- W drugiej połowie XIX w. na Śląsku nastąpiła fala wyjazdów do Brazylii i Stanów Zjednoczonych Ameryki.

W latach 1869–1870 w dwóch falach z Siołkowic wyemigrowały do Brazylii 32 rodziny.

- 1872 r. – powstają Niemcy (II Rzesza), a Siołkowice nie należą już do państwa pruskiego tylko do Niemiec. W następnych latach prowadzona jest przez Kanclerza Bismarcka polityka Kulturkampfu, której jednym z elementów

była walka z Kościołem katolickim i polityka dążąca do stworzenia jednego narodu, czego przejawem była np. likwidacja nauczania w języku polskim w szkołach górnośląskich. Ubocznym efektem tej polityki było wytworzenie się polaryzacji narodowych w społeczeństwie.

- 1883 r. – powstanie straży pożarnej (wtedy Siołkowice posiadały już sikawkę). Na początku I wojny światowej komendantem straży pożarnej był gbur Józef Kulig, a zastępcą Szymon Jonienc.
- 1883 r. – powstanie agentury pocztowej w Popielowie i następnie w Siołkowicach w karczmie Mateusza Stampki.
- 1898 r. – mieszkańcy Starych Siołkowic Jakub Kania i Bartłomiej Kampa brali udział w uroczystym odsłonięciu pomnika Adama Mickiewicza w Warszawie z okazji 100-lecia urodzin wieszcz. Jakub Kania nawet osobiście spotkał się z Henrykiem Sienkiewiczem, który podarował mu wtedy swoje książki „Ogniem i mieczem”, „Potop” i „Pana Wołodyjowskiego” z autografem

- 1909 r. – obok Siołkowic powstaje linia kolejowa z Opola do Wrocławia przez Popielów.
- 1914–1918 – I wojna światowa, w której zginęło wielu mieszkańców Siołkowic.
- 1920/1921 – II i III powstanie śląskie, w którym brali udział również mieszkańcy Siołkowic.

- 1921 r. – plebiscyt. Po zakończeniu I wojny światowej mieszkańcy Górnego Śląska mieli się wypowiedzieć, czy chcą należeć do Polski czy Niemiec. W Siołkowicach za Polską oddano 506 głosów, a za Niemcami 1522 głosy.
- 1922 r. – zostaje założony klub piłki nożnej.
- 1924/1925 r. – powstała polska szkoła mniejszościowa, którą zamknięto w 1932 roku z powodu braku uczniów.
- 1930 r. – zostaje wybudowany szpital i przytułek dla starców, który prowadziły siostry ze Zgromadzenia Sióstr Pielęgniarek. W 1960 r. szpital zostaje odebrany siostrom, jako mienie poniemieckie. W 1993 roku szpital zostaje z powrotem przekazany siostrom. W 1997 roku budynek zostaje uszkodzony podczas powodzi. W 2000 roku budynek zostaje przekazany Caritas Diecezji Opolskiej i obecnie działa tam Centrum Opieki Paliatywnej – czyli hospicjum.
- 1936 r. – zmiana nazwy miejscowości z Alt Schalkowitz na Alt Schalkendorf.
- 1945 r. – 22 stycznia do Starych Siołkowic wkroczyły wojska radzieckie. W następnych miesiącach władzę przejmuje administracja polska.
- 1986 r. – powstaje zespół „Siołkowiczanki”. Zespół posiada na swoim koncie liczne osiągnięcia, m.in. I miejsce w Wojewódzkim Świece Pieśni Ludowej w Gogolinie, I miejsce w Przeglądzie Amatorskiej Twórczości Artystycznej „Wiatraki” w Kosorowicach i przez trzy kolejne lata zespół zajmował I miejsca w Przeglądzie Współczesnej Pieśni Ludowej w Dobrzemiu Wielkim.
- 1990 r. – w Starych Siołkowicach powstaje koło DFK – Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców, jako element mniejszości niemieckiej, odtąd uznanej w Polsce.
- 1995 r. – jednostka OSP zostaje wpisana do krajowego systemu KSRG.
- 1997 r. – lipiec, wielka powódź, zalaniu uległa duża część wioski, zalane zostaje również wnętrze kościoła.
- 2005 r. – oddano do użytku budynek nowej strażnicy OSP.
- 2007 r. – założono Parafialny Zespół Caritas.
- 2009 r. – spaleni uległy 2 zabytkowe drewniane wiatraki.
- 2009 r. – powstało Stowarzyszenie „Nasza Wieś Stare Siołkowice”.
- 2010 r. – sołectwo Stare Siołkowice zostało zwycięzcą konkursu „Piękna Wieś Opolska”.
- 2013 r. – Stare Siołkowice odwiedzają potomkowie emigrantów z Brazylii dla uczczenia 142 rocznicy ich osiedlenia się w brazylijskim stanie Parana.
- 2015 r. – zamontowano dwujęzyczne tablice z nazwami wioski: polską – Stare Siołkowice i niemiecką – Alt Schalkowitz.
- 2017 r. – w konkursie w kategorii „Najpiękniejsza wieś XX-lecia odnowy wsi” Stare Siołkowice zajęły II miejsce. Strona internetowa sołectwa w konkursie „Sołectw@ w sieci” otrzymała tytuł „Najlepszej strony internetowej w województwie opolskim”.
- 2019 r. – tytuł „Opolskiej Gwiazdy Europy” otrzymała pani Danuta Izydorczyk, sołtys sołectwa Stare Siołkowice.
- 2019 r. – Stare Siołkowice zostały członkiem Sieci Najciekawszych Wsi w Polsce.
- 2023 r. – 800-lecie Starych Siołkowic oraz 140-lecie Ochotniczej Straży Pożarnej w Starych Siołkowicach

www.staresiolkowice.pl